

גובתא דשכבת זרע [נסתם הנקב של הקנה דרכו מוציא אדם שכבת זרע], ואפיק [הוציא אותו אדם] שכבת זרע במקום דרך הנקב שדרכו להוציא קטנים [מי רגלים].

סבר רב ביבי בר אבוי לאכשורי.

אמר ליה רב פפי:

ע-א וכי משום דאיתו ממולאי [האם משום שבאים אתם ממשפחה⁽¹⁾ אומללה, היא משפחת בית עלי⁽²⁾] אמריתו מילי מוליתא [אומרים אתם דברים אומללים]?!]

ודאי פסול הוא לבוא בקהל, כי רק כאשר שכבת הזרע במקומה, שיוצאת דרך הנקב המיועד לה, הרי היא מבשלה וראויה להוליד, ואילו שלא במקומה לא מבשלה.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

ניקב הגיד נקב קטן ונסתם בכל שהוא, ואין ניכר הנקב — בודקים אותו, ורואים —

אם הנקב גדול עד שכל שאילו נקרי [כאשר רואה הוא קרי] ונקרע [מתרחב הנקב] על ידי שמתאסף שם שכבת זרע, הרי הוא פסול.

ואי לאו, שאינו נקרע כשרואה קרי — הרי הוא כשר.

הוי בה רבא [הקשה על כך רבא]:

היכא [באיזה מקום ניקב הגיד]?

אילימא למטה מעטרה, בקצהו של הגיד לצד הקרקע, הרי ודאי כשר הוא, שהרי אפילו נכרת שם הגיד, נמי כשר הוא.

אלא מדובר שניקב בעטרה עצמה, בבשר העבה המוגבה מעל הגיד.

איתמר נמי אמר רב מרי בר מר, אמר מר עוקבא, אמר שמואל:

ניקב בעטרה עצמה, ונסתם הנקב, רואים —

כל שאילו נקרי ונקרע הרי הוא פסול, ואי לאו הרי הוא כשר.

שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף:

ילמדנו רבינו היכי עבדינן [כיצד נגרום לכך שיוציא אותו אדם קרי כדי לבודקו]?

אמר ליה רב יוסף לרבא בריה דרבה: מייתנין נהמא חמימא דשערי [מביאין פת חמה של שעורים] ומנחינן ליה אבי פוקרי [ומנחים על נקב בית הרעי] ומקרי וחזינן ליה [ועל ידי כן יוציא קרי ואפשר לבודקו].

אמר אבוי: וכי למה לנו כל זה, וכי אטו כולי עלמא יעקב אבינו הואי שלא היה רואה קרי אלא אם כן עשו תחבולות לכך, דכתיב ביה "ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני", ללמדך: שלא ראה יעקב אבינו קרי מימיו? ⁽³⁾

והרי שאר בני אדם בקל יראו קרי, ואין צריך לעשות תחבולות כעין אלו.

ימותו אנשים".

1. התוספות הביאו בשם רש"י "מקוטעים, משפחה אומללה".

2. על משפחת בית עלי נאמר "וכל מרבית ביתך

3. נתקשו התוספות: הרי אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, ונמצא שבביאה ראשונה קודם

אלא אמר אביי, כך יש לעשות:

מעברין קמיה בגדי צבעונין [מעבירין לפני עיניו של אותו אדם בגדי צבעונין של אשה] ועל ידי זה יראה קרי ונבדקנו.

[ועל ההיתר לעשות בדיקה זו על אף שיש בה השחתת זרע, דנו האחרונים, והוכיחו שבדיקה כדי לקבוע את דינו של אדם אם הוא ראוי לבוא בקהל, אין בה איסור של השחתת זרע לבטלה, כי אין זה לבטלה].

אמר הקשה על כך רבא:

אטו האם כולי עלמא ברזילי הנלעדי הוא שהיה שטוף בזימה, עד שאתה אומר שאם יעבירו לפני כל אדם בגדי צבעונין של אשה הוא יראה קרי?!

אלא מחזורתא כדשנינן מעיקרא להביאו לידי קרי על ידי פת חמה.

תנו רבנן: ניקב הגיד, הרי הוא פסול, מפני שהוא שותת, כלומר, שכבת הזרע יוצאת דרך הנקב, ואינה יורה כחץ כדרכה, כאשר היא יוצאת במקום המיועד לה.

אבל אם נסתם אותו נקב, הרי הוא כשר, מפני שהוא מוליד.

וזהו [ניקב הגיד], פסול שחוזר להכשירו.

”זהו” — למעוטי מאי?

למעוטי קרום שעלה מחמת מכה, בריאה של בהמה שניקבה, דאינו קרום, והרי הבהמה טריפה כשהיתה.

שלח ליה רב אידי בר אבין לאבוי:

חיבי עבדינן רפואה לגיד שניקב?

מיייתין שערתא [שעורה] ומסרטינן ליה [סורטים את הגיד סביבות הנקב כדי שיוציא מוגלא ודם, ומתוך כך בשר עולה וסותם את הנקב], ומיייתין תרבא, חלב, ושייפינן.

ומיייתין שומשנא גמלא [ומביאים נמלה גדולה] ומנכתינן ליה [מניחים ראשה של נמלה במקום הנקב כשהיא חיה, והיא נושכת ונדבק ראשה בנקב].

ופסקינן ליה לרישיה.

ואין מסרטינן אלא דוקא בשערתא.

אבל בפרזלא [ברזל] מזרף זרף [עושה הוא חבורה].

והני מילי נקב קטן, אבל בנקב גדול אין מועילה תרופה זו, כי איקפולי מיקפל [לאחר שעלה ארוכה, חוזר ונקלף ונסתר].

אמר רבה בר רב הונא:

המטיל מים משתי מקומות [משתי נקבים, זו המיועדת למי רגלים, וזו המיועדת לשכבת זרע], הרי הוא פסול מלבוא בקהל.

אמר רבא:

לית הלכתא לא כברא [לא כמו הבן הוא רבה בר רב הונא] ולא כאבא [ואף לא כאביו הוא רב הונא]!

לית הלכתא כברא, היינו הא דאמרן, שהמטיל מים משתי מקומות הרי הוא פסול, ואין הלכה כן, אלא כשר הוא.

שנתעברה לאה מראובן, ראה יעקב קרי ולא נולד ראובן מראשית אוננו?!

פצווע דכא שפסול קהל הוא ואסור בישראלית והוא כהן — מהו שיהא מותר בגיורת ומשוחררת, ששאר כהנים אסורים בה? (4)

האם פצווע דכא בקדושתיה קאי [עומד הוא בקדושת יוחסין שלו], (5) ואסיר הוא בגיורת ומשוחררת.

או דילמא לאו בקדושתיה קאי [או שמא אינו עומד בקדושת יוחסין שלו], ושרי [מותר] הוא בגיורת ומשוחררת.

אמר ליה רב ששת: תניתוה, שנינו ענין זה בכרייתא: פצווע דכא ישראל, מותר בנתינה [גבעונים, שהיו משבע עממין שבארץ ישראל, ונתגירו בערמה בימי יהושע, ונקראים "נתינים" על שם שנתנם יהושע לחוטבי עצים ושואבי מים], אף ששאר ישראל אסורים בה.

ואי פלקא דעתך פצווע דכא בקדושתיה קאי [עומד הוא בקדושת יוחסין שלו], האיך מותר הוא בנתינה, והרי איקרי כאן בשבע עממין שבארץ ישראל: "לא תתחתן בהם", ואף שהנתינים נתגירו, הרי הם בכלל האיסור.

ולית הלכתא כאבא, דאמר רב הונא: נשים המסוללות זו בזו [משפשפות נקבתן זו לזו דרך תשמיש] הרי אלו פסולות לכהונה משום "זונה".

ואין הלכה כן, הואיל ואפילו לרבי אלעזר דאמר: פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה, הני מילי איש, אבל אשה — רק פריצותא בעלמא הוא, ולא זנות להיאסר לכהונה.

מתניתין:

פצווע דכא וכרות שפכה —

מותרין בגיורת ומשוחררת.

ואינן אסורין, אלא מלבוא בקהל ה'.

שנאמר: לא יבוא פצווע דכא וכרות שפכה בקהל ה', וקהל גרים [וכן עבדים משוחררים] לא איקרו קהל.

גמרא:

בעו מיניה מרב ששת:

5. א. ביאר החזון איש, שספק הגמרא הוא לענין "קדושת יוחסין" [ודלא כהחלקת מחוקק אבן העזר ה א] ולדעתו, אין חילוק בין גיורת לבין שאר פסולי כהונה [ודלא כהבית שמואל אבן העזר ה א]; והסוגיא מתבארת ביתר פשיטות לפי דעתו של החזון איש.

ב. בהמשך הסוגיא מתבאר שספיקו של רב ששת אינו דוקא בקדושת כהונה לענין יוחסין, אלא אף בקדושת יוחסין של ישראל, וספק אחד

וביאר התוספות שלאה מיעכה בתוליה באצבע, ועל כן היתה יכולה להתעבר מביאה ראשונה.

4. לעיל ס ב נתבאר מה טעם אסורה הגיורת לכהן; וברש"י כאן כתב: כהן כשר אסור בגיורת ומשוחררת משום זונה, שנבעלה מקודם, ודבריו הם שלא כדברי רוב הראשונים, וכבר נתבאר לעיל ס ב, שנתחבטו הראשונים והאחרונים בביאור שיטתו.

אלא ודאי, אין פצוע דכא עומד בקדושת יוחסין שלו, ולפיכך מותר הוא בנתינה.

אמר רבא: אטו האם התם שאסרה תורה להתחתן בשבע עממין, (6) **משום קדושה ולא קדושה הוא** שאסרתם תורה, עד שנאמר: אפילו כשהם גרים אסרה התורה אותם [רש"י]!?

והרי הטעם שאסרה תורה אותם משום: **דילמא מוליד בן, ואזל פלח לעבודת כוכבים הוא** [שמא ילד בן שילך ויעבוד עבודה זרה].

וכיון שזה הוא הטעם [ולא משום קדושה], הרי ודאי שהני מילי בהיותן עובדי כוכבים הוא שאסרה אותם התורה.

אבל כי מגיירי בישראל [כשנתגיירו ונעשו ישראל; ויש גורסים: מישרא שרו] שרו מן התורה —

ועל כרחנו שהנתינים אינם אסורים מחמת היותם משבע עממין וכלולים בלאו ד"לא תחתן במ", אלא רבנן [דוד המלך] (7) הוא

דגזרו בהו בנתינים איסור חתנות, כעין איסור שאסרה תורה על כל שבע עממין בהיותם עובדי כוכבים.

ומעתה לא יקשה לך אם פצוע דכא בקדושתיה קאי, למה מותר הוא בנתינה, משום דכי גזרו בהו רבנן [למי אסרו חכמים את הנתינים], רק בהנך דבני אולודי [בראויים להוליד], בדומה לאיסור מן התורה, שהוא משום דילמא מוליד.

אבל האי, פצוע דכא דלאו בר אולודי אינו ראוי להוליד — לא גזרו ביה רבנן.

ומקשה הגמרא: **אלא מעתה,** (8) **ממזר, דבר אולודי** [ממזר שראוי הוא להוליד], ומוזהר על כל איסורין שבתורה, ואסור הוא בשבע עממין בהיותם עובדי כוכבים, (9) האם הכי נמי נאמר דממזר אסיר מדרבנן בנתינה?

והא תנן: ממזרים ונתינים מותרים לבוא זה בזה!?

אלא, מבארת הגמרא באופן אחר את טעם היתור פצוע דכא בנתינה:

7. א. כדאמרינן לקמן עז ב, אמר רב חנא בר אדא: נתינים דוד גזר עליהם [חתנות, רש"י שם], שנאמר: ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה, וכפי שהגמרא מפרשת שם את הטעם.

8. ממזר אינו עומד בקדושתו הואיל ופסול קהל הוא, אבל בפצוע דכא לא פשיטא ליה לגמרא שאינו עומד בקדושתו.

9. כתב רש"י: ואסור הוא בעובדת כוכבים, כוונתו לומר: בשבע עממין בהיותם עובדי

הוא אם פצוע דכא כהן מותר בגיורת ואם פצוע דכא ישראל מותר בנתינה שהיא אסורה לישראל. ג. בהמשך הסוגיא מתבאר [ראה לקמן בהערות], שממזר אינו עומד בקדושתו, ולמדנו מכאן שפסול קהל אינו עומד בקדושתו, אלא שבפצוע דכא מסתפק רב ששת, ולא נתבארו בגמרא צדדי הספק.

6. לשון רש"י הוא: אטו התם דקאסר רחמנא להתחתן בעובדי כוכבים, ולשון זה צריך ביאור, שהרי אנו דנים לאוסרם אפילו כשנתגיירו, ועיקר כוונת הגמרא היא על שבע עממין, ועל פי זה נתבאר בפנים.

והרי מצינו: "ויתחתן" שלמה את בת פרעה מלך מצרים.

הרי שהכתוב קורא חיתון אף עם גויה שאינה בת חתנות?!

ומשנינן: גיורי גיירה שלמה לבת פרעה, ואחר נתחתן עמה.

ותמהינן עלה: והא לא קיבלו גרין לא בימי דוד ולא בימי שלמה?!

ומשנינן: מודי הוא טעמא שלא קיבלו גרים, אלא משום שלא היו מתגיירים אלא לשולחן מלכים, כלומר: בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל [רמב"ם],

אבל הא — בת פרעה המלך, שגדלה בבית עו-ב מלך — לא צריכא ליה לשולחן מלכים שלמה, וגירות לשם שמים היתה, ולפיכך קיבלוה.

ואכתי תמהינן על שלמה, שנשא את בת פרעה:

כי גזור רבנן — בכשרים, אבל בפסולים כגון פצוע דכא וממזר לא גזור רבנן, וכדאמרינן בעלמא: מילתא דלא שכיחא, לא גזרו בה רבנן.⁽¹⁰⁾

הדר אמר רבא: לאו מילתא היא דאמרי [חזר בו רבא ואמר: אין נכון מה שאמרת] שלא אמרה תורה לא תתחתן בם בשבע עממין אלא בגויותן.

שהרי אדרבה, יש לומר שעיקר איסור התורה הוא בגירותן, הואיל ובהיותן עובדי כוכבים לית להו חתנות [אין קדושין תופסין עם ישראל]. ורק כשנתגיירו אית להו חתנות בישראל, ועל כך אסרה תורה: לא "תתחתן" בם.

ואם כן אתה למד, הואיל ופצוע דכא מותר בנתינה, על כרחך פצוע דכא לאו בקדושתיה קאי.⁽¹¹⁾

מתיב רב יוסף לרבא שאמר: אי אפשר שתאסור התורה "להתחתן" בשבע עממין, הואיל ובגויותן לית להו חתנות.

עליהם, אלא איסור הנתינים מדאורייתא הוא כשאר שבע עממין שאסורים בחיתון כשנתגיירו; ופירש רבינו תם בכתובות כט א, ש"דוד לא גזר עלייהו אלא שעבוד, ולא לאוסרן בכנות ישראל, דהא אסירן וקיימי מלאו ד"לא תתחתן", אלא [לפיכך גזר עליהם שעבוד] כדי שלא יטמעו בישראל, והא דגזר בהו טפי משאר פסולי קהל, משום דהוו אומה שלימה; וחלק על רש"י שם שנקט בפשטות שהנתינים אסורים משום שדוד גזר עליהם, ותמה עליו מסוגייתנו לפי מה דמסיק רבא.

וראה עוד בדברי רש"י לקמן עח ב, ובראשונים שם.

כוכבים, שאם לא היה אסור בהיותן עובדי כוכבים לא היו אוסרים חכמים את הנתינה עליהם, שכן גזירת חכמים היתה כעין איסור דאורייתא.

10. ועוד פירש רש"י פירוש אחר: אי נמי שלא היתה גזירה זו משום איסור, אלא לפי שלא היו רחמנים, אמר דוד: אין ראויין להתערב ישראל בהן, לכך לא אסר את הפסולים, כלומר: הואיל ובישראלית אסורים הם.

11. מתבאר מסוגייתנו, שרבא חלוק הוא על רב חנא בר אידי שאמר לקמן עח ב: נתינים דוד גזר